

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 20 februari 1917 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 17 januari 1917 dagtecknad proposition (nr 29), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet under innevarande år använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett belopp av 30,000,000 kronor.

Föredragande departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll i ämnet anfört följande:

»I fråga om 1916 års utgifter för skyddande av rikets neutralitet begärde Kungl. Maj:t, i en den 11 februari 1916 till riksdagen avlåten proposition, riksdagens bemyndigande att för bestridande av dylika kostnader förskottsvis utgiva ett belopp, uppgående, jämte redan för ändamålet under året förskjutna medel, till 25 miljoner kronor. Då jag hemställde om avlåtande av nämnda proposition, anförde jag, att armé- och marinförvaltningarna anmodats att, så snart ske kunde, till finansdepartementet inkomma med uppgifter rörande storleken av de neutralitetsutgifter, som gjorts eller beräknades komma att göras under år 1916 samt icke vore av beskaffenhet att bära avföras å anslag av värnsskattemedel eller å andra i riksstaten upptagna anslag. Då det emellertid syntes dröja ännu någon tid, innan ifrågavarande uppgifter kunde

avlämnas, ansåg jag det vara önskligt, att redan vid berörda tillfälle av riksdagen för ändamålet begärdes en kredit, vars belopp torde för det dåvarande kunna lämpligen begränsas till 25 miljoner kronor.

Riksdagen biföll nämnda proposition med den ändring, att det såsom förskott begärda beloppet nedsattes till 18 miljoner kronor, vilket belopp riksdagen ansåg vara tillräckligt med hänsyn därtill att den kredit, som i propositionen avsåges, begärdes i avbidan på en mera definitiv anordning, vars vidtagande förutsatte slutförandet av en redan anbefalld utredning.

Då jag nu har att anmäla frågan om neutralitetskostnaderna för innevarande år, är ställningen i viss mån en annan än då motsvarande ärende förra året förelades Kungl. Maj:t. Angående årets kostnader föreligger redan nu sådan utredning, som är möjlig att i förväg åstadkomma. Armé- och marinförvaltningarna hava, det förra ämbetsverket i särskild skrivelse den 3 innevarande januari och det senare ämbetsverket i särskild skrivelse den 19 nästlidna december, inkommit med uppgifter rörande storleken av de utgifter för skyddandet av rikets neutralitet, som, därest världskriget kommer att fortfara under innevarande år, beräknas bliva erforderliga under året, i den mån dessa utgifter icke äro av beskaffenhet att böra avföras å anslag av värnskattemedel eller andra i riksstaten upptagna anslag.

Framställning läser nu böra avlåtas till riksdagen om rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis utgiva ett med stöd av den verkställda utredningen beräknat belopp för bestridande av dylika kostnader.

I berörda skrivelser äro angivna, delvis mycket detaljerat, de grunder, som följts vid beräkningen av medelsbehovet. Då emellertid de meddelade uppgifterna äro av hemlig natur, läser någon redogörelse för desamma ej böra här lämnas, utan torde skrivelserna få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Med hänsyn såväl därtill, att de av ämbetsverken lämnade uppgifterna kunna framdeles behöva ändras, som till den omständigheten, att det i allt fall icke läser vara lämpligt att för här ifrågavarande ändamål redan nu fastställa en för hela året avsedd kredit, torde den kredit, som vid detta tillfälle bör av riksdagen begäras, endast få avse en del av det sammanlagda beloppet av de utav ämbetsverken angivna kostnaderna, vilken del med hänsyn till de beräknade kostnadernas fördelning på särskilda månader icke torde lämpligen kunna bestämmas lägre än till 30 miljoner kronor.»

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen nr

267 av herr *J. Pålsson* och nr 278 av herr *B. Eriksson* i Grängesberg m. fl. I den förra motionen hemställes, att riksdagen endast på så sätt må bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 29, att för bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet må å extra stat för år 1918 beviljas 10,000,000 kronor. I den senare motionen föreslås, att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 29 och under förutsättning att en avsevärd inskränkning sker vid inkallelse av trupper för neutralitetsvakt, måtte bevilja för bestridande av kostnaderna för tryggande av rikets neutralitet, att uppföras på 1918 års stat, ett belopp av 10,000,000 kronor samt medgiva, att Kungl. Maj:t redan under innevarande år måtte få disponera medlen.

I båda motionerna hemställes därjämte att vederbörande utskott må föreslå fördelning av beloppet på fjärde och femte huvudtitlarna.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras yrkanden anförda skäl får utskottet hänvisa till motionerna.

Efter tagen del av de i statsrådsprotokollet åberopade skrivelserna från armé- och marinförvaltningarna jämte till dessa hörande handlingar har utskottet funnit ytterligare utredning av ärendet vara behöfelig och har därom gjort framställning enligt § 46 riksdagsordningen. De sammanställningar rörande de beräknade behoven, som åtföljt arméförvaltningens skrivelse i ärendet, upptaga nämligen dels — i mycket avsevärd omfattning — materielanskaffningar, för vilka Kungl. Maj:t å s. k. förskottstitel redan anvisat medel, dels materiel- och persedelanskaffningar rörande vilka, så vitt av de utskottet tillhandahållna handlingarna framgår, ännu icke motiverade framställningar från ämbetsverket ingått till Kungl. Maj:t och följaktligen än mindre något beslut blivit av Kungl. Maj:t fattat. Vidare ingå i sammanställningarna betydande belopp, som beräknats vara erforderliga på grund av inträffad prisstegring å materiel och persedlar, som enligt riksdagens beslut skola anskaffas för värnskattemedel. Innan de av utskottet infordrade upplysningarna inkommit anser sig utskottet icke kunna till prövning upptaga dessa beräkningar och av dem föranledda anslagsbehov, och utskottet inskränker sig därför i denna del till att uttala, att i varje fall den förhöjda anskaffningskostnaden för materiel och persedlar, till vilka värnskattemedel blivit anvisade, ävensom kostnaden för vissa materielanskaffningar icke synas utskottet böra överföras på utgifter för tryggande av rikets neutralitet.

Då emellertid den kungl. propositionen även avser att bereda medel till sådana löpande utgifter, som direkt föranledas av anstalter

*Utskottets
yttrande.*

till tryggande av rikets neutralitet, och då sådana medel uppenbarligen böra skyndsamt ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, har utskottet ansett sig böra, utan att avvakta nyss berörda, av utskottet begärda utredning, upptaga denna del av propositionen till behandling. Utskottet har därvid, med ledning av de uppgifter, som åtfölja den kungl. propositionen, funnit att det belopp, som för dylikt ändamål för närvarande kan anses erforderligt, bör kunna, såsom yrkats i ovannämnda motioner, begränsas till 10,000,000 kronor, och finner utskottet att beloppet, på sätt motionärerna föreslagit, bör uppföras å riksstaten för år 1918, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel utanordna detsamma under innevarande år.

I likhet med motionärerna vill utskottet framhålla, att de kostnader och personliga bördor, som inkallelserna till neutralitetsvakten medföra, måste begränsas till det oundgängligen nödvändiga. Detta krav framfördes från riksdagens sida redan föregående år, då medel anvisades till ifrågavarande ändamål, och det gör sig nu gällande med större styrka än någonsin, dels med hänsyn därtill, att de av neutralitetsvakten förorsakade bördorna blivit, såväl för statskassan som för den enskilde, alltmera tryckande, dels på grund av den trängande nödvändigheten att under nuvarande förhållanden bevara landets arbetskraft för det produktiva arbetet och iakttaga den strängaste sparsamhet med våra tillgångar såväl i penningar som i förnödenheter. Utskottet anser skäl föreligga för den meningen, som i ovan åberopade motioner framförts, att — såvida intet oförutsett inträffar, som uppenbarligen hotar rikets neutralitet — inkallelserna för neutralitetsvakten till lands borde kunna i avsevärd mån inskränkas utan att den verkligt erforderliga bevakningen eftersättes, ävensom att dessa inkallelser borde kunna anordnas på ett sätt, som mera än vad hittills skett tager hänsyn till ömmande omständigheter, vilka i särskilda fall kunna påkalla befrielse från dylik tjänstgöring. Utgående från dessa förutsättningar uttalar utskottet sin förväntan, att här angivna synpunkter beaktas vid neutralitetsvaktens anordning.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må besluta

a) att i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 29, herr J. Pålssons motion i andra kammaren nr 267 och herr B. Erikssons m. fl. motion i andra kammaren nr 278, till bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet bevilja å extra stat för

år 1918 ett förslagsanslag, högst å 10,000,000 kronor, att uppföras å 4:de och 5:e huvudtitlarna enligt fördelning, som utskottet senare kommer att föreslå, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel disponera beloppet redan under innevarande år;

b) att vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition i övrigt hemställt icke för närvarande må föranleda någon riksdagens åtgärd;

c) att herr J. Pålssons ovanberörda motion genom utskottets hemställan under a) må anses besvarad; samt

d) att herr B. Erikssons m. fl. omförmälda motion genom utskottets hemställan under a) likaledes må anses besvarad.

Stockholm den 20 februari 1917.

På statsutskottets vägnar:

CARL SWARTZ.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar C. J. G. Swartz, S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, H. H. K. Ericson, H. F. Lamm, J. Nilsson, C. G. Ekman, A. C. Lindblad, I. E. G. Svensson, J. L. Widell, K. A. Malmberg och C. G. Österberg samt
från andra kammaren: herrar A. Ekman, F. V. Thorsson, H. Andersson i Skivarp, K. V. Rydén i Malmö, J. B. Eriksson i Grängesberg, G. Odqvist, E. A. Nilson i Örebro, N. A. Nilsson i Kabbarp, J. Ström, A. R. Lundblad, G. R. J. Åkerman och J. A. Ingvarson.

Reservationer

av herrar *C. J. G. Swartz, O. M. Strömberg, H. H. K. Ericson, J. Nilsson, I. E. G. Svensson, J. L. Widell, K. A. Malmborg, H. Andersson* i Skivarp, *G. Odqvist, A. R. Lundblad* och *G. R. J. Åkerman*, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Med hänsyn till nu rådande förhållanden anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet under innevarande år använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett belopp av 30,000,000 kronor,

b) avslå herr J. Pålssons motion nr 267,

c) avslå herr B. Erikssons m. fl. motion nr 278.»

av herr *A. Ekman*, vilken anfört följande:

»Anslutande mig till den mening, som av utskottets majoritet biträts beträffande utskottets hemställan har jag dock med hänsyn till nu rådande förhållanden icke kunnat till fullo biträda den av utskottet angivna motiveringen utan ansett att ur densamma sista stycket fr. o. m. 'I likhet med motionärerna' t. o. m. 'vid neutralitetsvaktens anordning' bort utgå.»